

„МИНАЛОТО СЕ ДОКОСВА САМО С РЪКАВИЦИ“

СПОДЕЛЕНО ОТ ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ „АРХИВИ“ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, ЧАСТ
ПЪРВА

ИРЕНА МЛАДЕНОВА ИВАНОВА

**ПЕДАГОГ, ФИЛОСОФ, СУГЕСТОПЕД, ПРЕПОДАВАТЕЛ ПО
ИСПАНСКИ ЕЗИК**

**РЕДОВЕН ДОКТОРАНТ В ИФС, БАН, СЕКЦИЯ „КУЛТУРА,
ЕСТЕТИКА, ЦЕННОСТИ“**

ТЕЛ. ЗА КОНТАКТ: 0899 133 832
E-MAIL: IRENA.MLADENOVA@GMAIL.COM

Преди няколко години участвах в една игра, в която трябваше да отговоря на въпроса: Ако можехте да се върнете назад във времето, къде бихте искали да попаднете? Моят отговор бе: В Научноизследователския институт по сугестология. Сега се връщам назад във времето поне по два пъти в седмицата, понякога и повече. Превърнала съм се в един професионален пътешественик във времето.

Правилата на пътуване във времето са много лесни за изпълнение:

1. Намираме машина на времето или друго устройство със същите функции;
2. Определяме къде и кога точно искаме да попаднем. Задействаме машината и се озоваваме на точното място и в точното време;
3. Можем да наблюдаваме колкото си искаме, като внимаваме да не ни видят;
4. Оставяме нещата да текат така, както са се случили и се въздържаме да ги променяме, колкото и да ни се иска всъщност;

5. Когато усетим, че вече ни се вие свят, време е за връщане, за топъл шоколад, чай, кафе и може би бисквитка!

Това е приказната страна на пътуването ни назад във времето. А съвсем практическата изглежда така:

1. Посещаваме сграда, намираща се в София на ул. „Московска“, номер 6, където се намира Държавна агенция „Архиви“ на Република България;
2. Любезно молим да ни се издаде читателска карта, като осигуряваме наша актуална снимка и заплащаме една символична държавна такса;
3. Поръчваме желаните архивни единици /не повече от 10/ и изчакваме период от няколко работни дни, за да пристигнат на посочения адрес. Има читални, в които на място можем спокойно да разглеждаме архивните единици, защото нямаме право да ги изнасяме от сградата;
4. Преди да разгърнем страниците на

подвързаните със зелен картон документи, слагаме бели памучни ръкавици, за да сме възможно най-щадящи към тях;

5. Четем с уважение и благодарност!

Готови ли сме за връщане назад във времето?

Къде? – в Научноизследователския институт по Сугестология.

Кога?- от 1966 до 1992 година.

Как? – с „машина на времето“, която се нарича Фонд №904.

Фонд №904 съдържа Инвентарен опис 1 и Инвентарен опис 2 на делата за постоянно запазване.Описите включват документи и материали от 1966 до 1992 година.

Инвентарен опис 1 включва документи от 1966 до 1974 година, 113 архивни единици, изцяло писмен фонд, състоящ се от 10 073 страници.

Инвентарен опис 2 включва документи от 1975 до 1992 година /има и такива от 1966 до 1974 година/, 533 писмени архивни единици, възлизащи на 28 359 страници, както и 42 архивни единици магнетофонни ленти и 26 архивни единици Кино и Фоно материали.

Общият брой на страниците на писмените архивни единици е 38 432.

Една малка част от всичко това, което си позволявам да споделя с вас е на базата на подробно разгледани 28 архивни единици в писмен вид от инвентарен опис 1, които са обединени под заглавие:

I.РЪКОВОДСТВО, възлизащи на 2098 страници.

Чрез тях можем да пътуваме назад във времето, преглеждайки наличните протоколи на научния съвет на Института по Сугестология /ще се срещне и наименованието Научноизследователски център по сугестология към Министерство на Народната просвета, което е предходно на Институт/, докладни и обяснителни записки на д-р Лозанов до ЦК на БКП и лично до Тодор Живков, до различни министерства, писма до институции и редакции, заповеди, план-сметки, годишни отчети, публикации, покани, удостоверения, служебни бележки, всякакви обяснителни материали, кореспонденция с граждани и учреждения от България и чужбина, планове, поръчки на материали, някои от които дори не бихме могли да предположим за какво служат...

Това, което най-силно ми прави впечатление е начинът, по който са подредени думите, за да предадат: молба или заповед; настоятелно искане или благодарност; обяснение или опровержение; поръчка или отказ на такава; процес, развиващ се във времето /като например експерименти, учебни дейности, организации на симпозиуми, пътувания, участия в конференции и т.н./

Цялостният процес на работа в института, от входа до научните обобщения на експериментите и развитието на Института, всичко това е изразено точно и ясно, с необходимата обосновка и уважение, с вещина, професионализъм, отговорност към бъдещето на науката и дълбока вяра в стойността на сугестологията и сугестопедията.

И всичко това е преминало през ума, ръцете, сърцето и душата на д-р Лозанов! Всеки документ говори с неговите думи! И може да се докосва само с ръкавици!

Един от най-ранните документи (от 1/ 07.XII.1966 г.) е израз на благодарност от страна на колектива и лично от името на д-р Лозанов към проф. Шаранков:

„Уважаеми и драги професор Шаранков,

Днес влязохме в първото ремонтирано помещение на сградата, която е предоставена на Научноизследователския център по сугестология. По този случай и по повод започването на самостоятелната ни кореспонденция все още малкият колектив на центъра реши да изпрати до Вас писмото с изходящ номер „1“.

В продължение д-р Лозанов изказва дълбока благодарност за подкрепата, съдействието и „всестранната творческа помощ“ от страна на проф. Шаранков, както и пожелания за здраве, дълъг живот и „... да видите нашето общо дело на онази висота, за която заедно сме мечтали“.

Това е първото официално писмо от сградата на ул. „Будапеща“, № 9. В него откриваме специално отношение към близък съратник и сподвижник. Благодарността е основната линия на писмото и тя се открива във всеки ред, във всяка дума.

Останалата част от кореспонденцията носи задължителното за епохата обръщение „Другарю/Другарко/Другари“ и последващата титла или длъжност на лицето, към което е отправено, понякога съпътствано от фамилното име. Най-често се среща Другарю Живков, както и Другарю Министър /На Народната Просвета, на Народното здраве/; Другарю Председател /на Комитета за Наука, Технически прогрес и Висше образование/; Другарю Управител на Държавна Антикварна Книжарница; Другарю Директор на Издателство „Български художник“ или на

„Български митници“ и всякакви други организации, с които са подържани работни взаимоотношения в продължение на години.

Що се касае до кореспонденцията от страна на граждани, писмата съдържат обръщения, които показват специалното отношение на подателя към д-р Лозанов. Можем да открием следните обръщения : „Уважаеми“, „многоуважаеми“, „почитаеми“, „дълбоко уважаеми“. Съдържанията на тези писма много често показват, че за подателите д-р Лозанов е „единствената надежда“ за помощ по техния случай. Отговорите, които д-р Лозанов е връщал на всеки един от подателите разкриват уважение и отговорност, дори тогава, когато не е имал възможност да помогне. Давал е препоръки към кого да се обърне човекът, имайки предвид от кое населеното място е. Кореспонденцията включва писма на хора от всякакви възрасти и професии, от малки и големи градове и села от всички кътчета на България. Отправени са различни молби, както лично към него като към лекар, така и във връзка с курсове, работа в Института, мнения или предложения. Дори ученици са писали лично на д-р Лозанов във връзка с възможностите за по-бързо и качествено учене. Това показва колко добре позната е била работата на д-р Лозанов и на Института по сугестология сред обществеността. В различни писма можем да срещнем: „следя с голям интерес Вашата работа“ или „живо ме интересува възможността за прилагане на метода“. Интересен факт е, че почти всички податели първо се извиняват на д-р Лозанов за това, че отнемат от времето му, отбелязвайки колко по-важна е неговата работа от техния личен проблем или въпрос. Това говори много за отношението, което са имали към него и дейността му.

Кореспонденцията е една не малка и доста

важна част от дейността на д-р Лозанов, но освен нея, той се е занимавал и с всички материални и нематериални въпроси на Института по сугестология, като оборудване и обзавеждане, апаратура, необходима научна литература, допускане в сградата, работно време на различните специалисти, спазване на ред и дисциплина във връзка с провеждането на курсове и експерименти, обобщаване на резултатите от тях, залагане на нови такива, набиране на персонал, организация на симпозиуми и конференции, както и участието на него самия или член от екипа, издателска дейност, посещения на български и чуждестранни граждани и организации и т.н. Всеки един документ говори за пълна отдаденост към работата на Института, което за д-р Лозанов е било „научна мечта“, мисия, призвание, дълг.

В писмо 182/04.V.1967 година до Директора на издателство „Български художник“ във връзка с обзавеждане на помещенията в Центъра, „...“, които трябва да бъдат подредени уютно и красиво във връзка с психологическите експерименти, които ще се правят там.“ е отправена следната молба:

„Най-учтиво Ви молим да прехвърлите безвъзмездно или срещу заплащане 15-20 картини от сбирката, с която разполагате“, (в случая сбирка от Берлинската картинна галерия).

В писмо 232/05.VIII.1967 година до другаря Управител на Държавна антикварна книжарница можем да прочетем:

„Научноизследователския Център по Сугестология Ви моли да имате предвид, че за своята научна работа се интересува от следната литература:

1/ ПАРАПСИХОЛОГИЯ /телепатия, ясновидство

и т.н./

2/ ПСИХОТЕРАПИЯ /внушение, хипноза и т.н./.“

В писмо 267/06.XI.1967 година до другаря Директор на Външнотърговска банка можем да открием информация за необходимостта да бъдат обменени 96 лева, за да може д-р Лозанов да закупи литература по време на участие в международен конгрес в Италия. Литературата е била необходима за библиотеката на Центъра по сугестология, тъй като „...литература по тематиката на Центъра липсва у нас, а трудно се намира дори и в чужбина“.

Могат да се прочетат списъци с всякакви технически материали: напр. кабели, кабелни свързки, батерии, магнетофонни ленти, транзистори, фотообективи, релета, микрофони, прожекторни лампи, триножник, звуков симулатор и т.н., необходими за работата на Центъра. Или рекламация на мебели, които се оказват неудобни или лошо конструирани /напр. столове с падащи масички за провеждане на чуждоезиковите курсове/. Поръчка на персийски килим, на картини от български художник, на специална техника за оборудване на звукозаписно студио, шумо-изолиращи материали, оригинални записи на класически музикални произведения от Фонда на Българско радио, наред с парцали за почистване на Института и още много и най-различни по вид и произход материали.

Всяка молба е обоснована и необходимостта и е продиктувана от цялостната работа в Института, която се е извършвала прецизно и без разхищения, както и е водела до сериозни икономии.

В Докладна записка 506/22.VII.1973 г. (на рождения си ден д-р Лозанов пише) до Министъра на Народната Просвета и до

Председателя на Комитета за Наука, Технически прогрес и Висше образование, можем да прочетем:

„Внедряването на сугестопедичната чуждоезикова система в практиката доведе до значителни финансови икономии. Затова моля да ни се разреши да разкрия самостоятелна сугестопедична чуждоезикова школа с клонове в различни ведомства и градове на страната под мое методическо ръководство. Не се нуждая от никакви финансови средства, нито от сграда и оборудване.“

Подчертаването съществува и в оригиналната докладна записка. На няколко места в документите се открива молбата на д-р Лозанов за самостоятелна сугестопедична чуждоезикова школа, но тук вече е обоснована поради големия интерес към методиката и готовността на редица предприятия и ведомства да обучават своите колективи. Докладната записка е озаглавена: „Разкриване на самостоятелна чуждоезикова сугестопедична школа на самоиздръжка, без предварителни капиталовложения.“

Още в 1968 г. година в Докладна записка 23/07.II.1968 г. до Председателя на Комитета за Наука, Технически прогрес и Висше образование описва икономическия ефект от създаването на школата. То се постига от:

„1. Намаляване размера на откъсването от служебна работа	84 000 лева
2. Премахване нощуването в хотел	30 000 лева
3. Намаляване на учебните часове	16 000 лева
Всичко за една година	130 000 лева

От изнесените данни се вижда, че икономическият ефект, който би осигурил сугестопедичният метод е твърде голям,

ръководните специалисти не ще отсъстват от работните си места и обучението ще протича в спокойна и приятна обстановка без особено психическо натоварване.“

Разбира се, че във времето на социалистическо планиране и петгодишни отчети за изпълнение и преизпълнение на програмите е било изключително важно всяка предложена инициатива да има икономически ефект. Да се експериментира и да се дават изключително високи резултати и заедно с това да има икономии на средства е било изключително майсторство.

Наред с молбите за самостоятелна чуждоезикова школа, д-р Лозанов предлага още през месец април 1968 година изграждането на подходящата за целта сграда.

В Докладна записка 101/16.IV.1968 г. до Тодор Живков, Министър Председател на НРБ и Първи секретар а ЦК на БКП можем да открием следното:

„Другарю Живков,

За преодоляване на организационните затруднения, които срещаме в хода на развитието си и повишаване представителността на Центъра, за преодоляване трудностите при подбора на кадрите и уреждане жителството на научните сътрудници, както и за реализиране икономическия ефект, който крие сугестопедията и подобряване на експерименталната работа се налага спешно да се разрешат някои организационни въпроси.

Във връзка с това предлагам да се приеме следното постановление:

1. Считано от 1.V.1968 год.

Научноизследователската група по сугестология при МНП се преименува в Научноизследователски институт по сугестология със задача да извършва научни изследвания в областта на психологията и физиологията на внушението, да разработва сугестопедичната методика, въпросите на парапсихологията, като провежда и необходимата експериментална работа, свързана с тази дейност.

2. Създава се централна сугестопедична школа на самоиздръжка под методичното ръководство на Научноизследователски институт по сугестология, считано от 01.IX. 1968 година.

3. За нуждите на Научноизследователски институт по сугестология и централната сугестопедична школа да бъде построена подходяща сграда с обем 10 000 м3.

РЪКОВОДИТЕЛ:

/ст.н.с. д-р Г. Лозанов/“

Конкретно описание на изискванията, на които трябва да отговаря сградата се откриват в писмо до Столичен градски народен съвет, Отдел Архитектура 85/02.04.1968 година:

„ 1. Площта на терена де е не по-малка от 20 декара, тъй като ще бъде застроена площ около 2000 м2, а сградата на първо време ще бъде около 10 000 м3. Така ще остане достатъчно място за парково строителство.

2. Теренът да бъде близо, но не непосредствено до магистрален път, за да се избегне шума от транспорта.

3. Освен администрация, експерименталната база е лаборатория, хотел и ресторант, сградата ще бъде и школа. Ще се възприеме вероятно павилонна система на застрояване.“

Интерес представляват и тъй наречените „БЕЛЕЖКИ“ към проекта за сграда на НИИ по сугестопедия, на които няма посочена дата, но се отнасят до същия период, написани са на пишеща машина и показват прецизния замисъл в организацията на научноексперименталната база, залите за обучения, аулите за лекции и събрания, кабинетите на преподаватели и техническите центрове с техническия екип, функционалните връзки между всички действащи органи.

С присъщата на дълбоко отдадения човек енергия и сила, д-р Лозанов описва чрез всички тези документи реалният процес на едно мащабно дело както на ниво мисъл, така и на ниво практическо осъществяване, без никакво съмнение в стойността и значението на сугестопедията за хората, за бъдещето, за престижа на България и науката и.

Откриват се документи, в които конкретно се отбелязват и изискват вземане на мерки, необходими за по-добрият научен статус на персонала, за по-доброто заплащане на труда на преподавателите и на сътрудниците, за защита на техните интереси и спокойствието в работата им.

Единствената молба за самия д-р Лозанов, която до момента открих е отправена към Министъра на Народната просвета, 304/08.IX.1968 г. и гласи:

„Другарю Министър,
Не съм ползвал годишните си отпуски за 1966, 1967 и 1968 год. Моля нареждането Ви да

ползвавам 30 дни платен домашен отпуск,
считано от 11.XI.1968 год. Ще бъда в София и ще
контролирам работата в Центъра.

8.XI.1968 г. С уважение:
СОФИЯ /ст. н. с. д-р Лозанов/“

Скъпи колеги, за мен работата в изследване на
архивните единици продължава с разделите за
научноизследователската и експериментална
работа в Института и с най-голяма отговорност,
радост и желание ще споделя с Вас в пореден
брой още информация.

Благодаря от сърце за подкрепата!